

RASEBORG
RAASEPORI

L-harjoitusvihko

L-äänteiden kotiharjoittelu

Uusia puheäänteitä harjoitellessa on hyvä muistaa muutama perusasia, jotta harjoittelu tuottaisi tuloksia.

- **Harjoittelun tulee olla säännöllistä.**

Lapsen suun lihakset ovat oppineet tekemään äänten väärin ja oikean äänten opettamiseen tarvitaan satoja toistoja. Hyvä kotiharjoittelu tapahtuu 4 – 5 kertaa viikossa, 5 – 10 minuutin harjoitustuokioina. Harjoitukset on hyvä tehdä etukäteen sovittuina aikoina (esim. ennen tiettyä TV- ohjelmaa, automaatioilla tai ennen hampaidenpesua). Harjoitustuokioiden ulkopuolella ei lapsen äännevirheitä tule huomioda, vaan antaa lapsen rauhassa kypsyttää oppimaansa.

- **Harjoittelun tulee olla huolellista.**

Jotta harjoittelu tuottaisi tuloksia, on oleellista, että harjoitukset tehdään alusta asti oikein. Jos kieli on väärällä paikalla, ei ahkerakaan harjoittelu voi tuottaa tulosta.

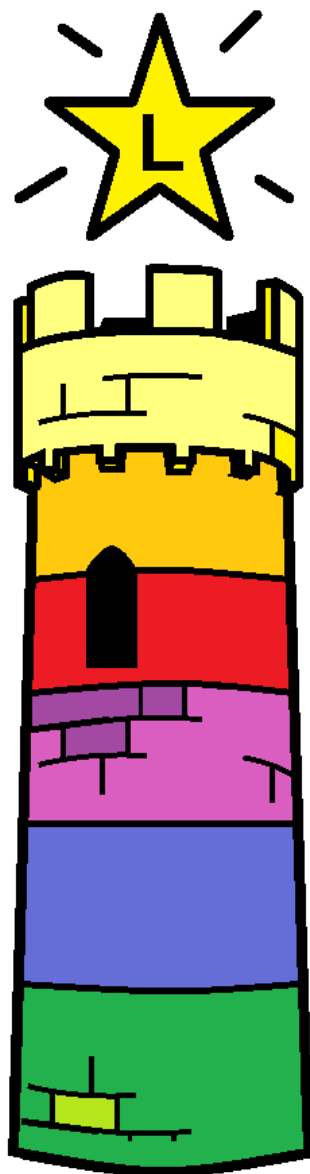
- **Harjoittelun tulee olla hauskaa.**

Aikuisen asenne on ratkaisevan tärkeä tekijä siinä, miten lapsi kokee harjoittelun. Lapsi tarvitsee paljon tukea ja kannustusta ja pieniäkin edistysaskeleita tulee juhlia. Onnistumisen elämykset antavat aina uutta intoa harjoitteluun! Harjoitukset voi tehdä osaksi leikkejä tai pelejä ja harjoittelu voi tapahtua sisällä tai ulkona. Äänneharjoittelun pitäisi ikinä tuntua painostavalta tai ahdistavalta vaan leikkisältä ja hauskalta.

Harjoittelun vaiheet

Harjoittelussa on hyvä muistaa, ettei uutta äännettä opita päivässä vaan tornia edetään kerros kerrallaan kohti huippua.

1. kerroksessa kuunnellaan L-äännettä sanoissa
2. kerroksessa jumpataan kieltä ja etsitään L-äänteen koti
3. kerroksessa muodostetaan L-äänne
4. kerroksessa yhdistetään L-äänne vokaaleihin
5. kerroksessa opetellaan L-äännettä sana- ja lausetasolla
6. kerroksessa lisätään L-äänne arkipuheeseen

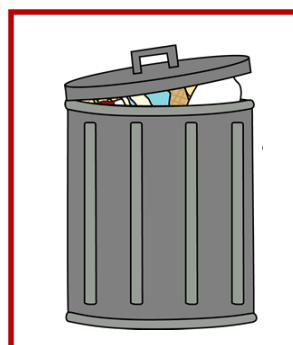
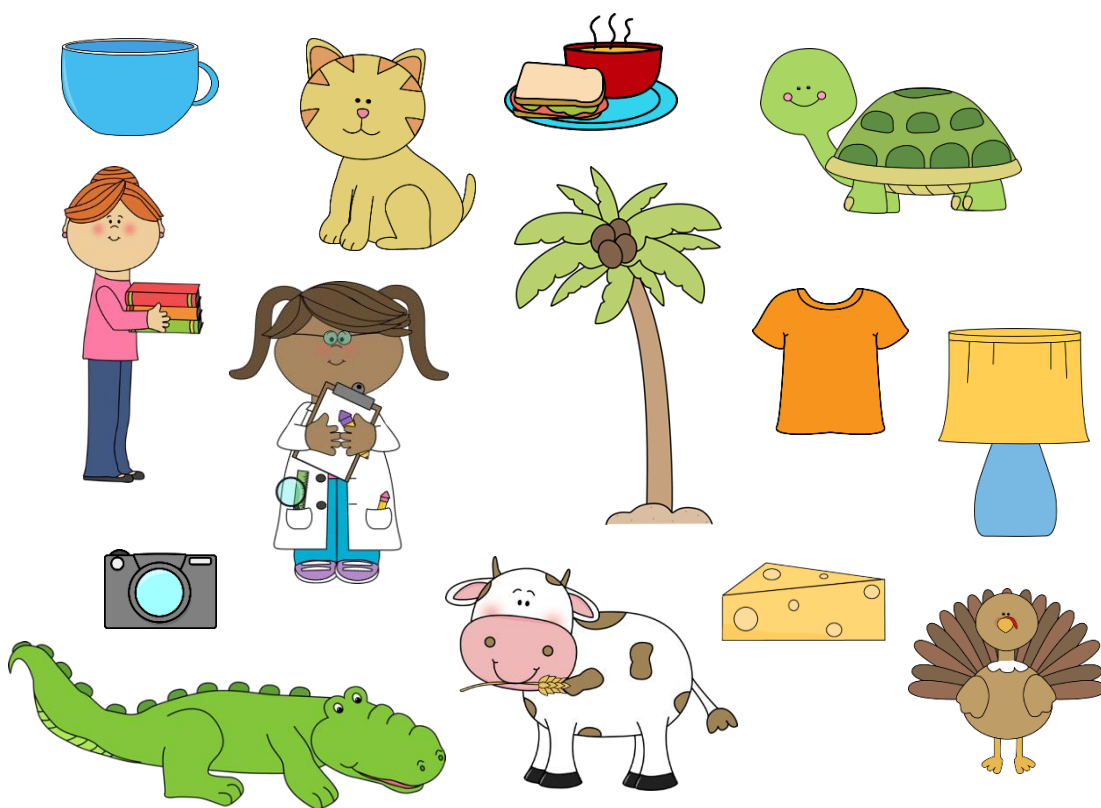

L-äänteen tunnistaminen

Kuunteluharjoitukset ovat oleellisia, jotta lapsi oppisi tunnistamaan, mistä äänteestä on kyse. Harjoittelun myötä lapsi oppii kuulemaan, missä sanassa on L-äänne ja missä ei, sekä missä kohtaa sanaa L-äänne kuuluu. Tämän taidon opittuaan voi lapsi helpommin myös tarkkailla omaa puheentuottoaan.

Harjoitus 1.

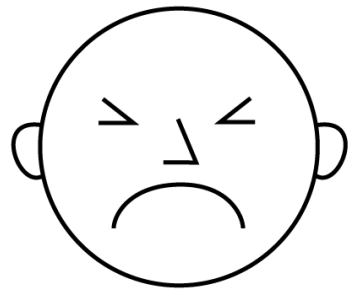
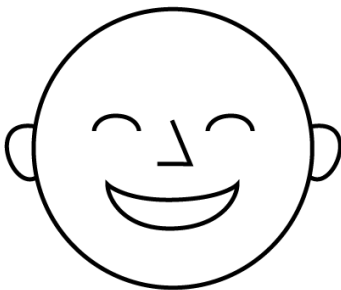
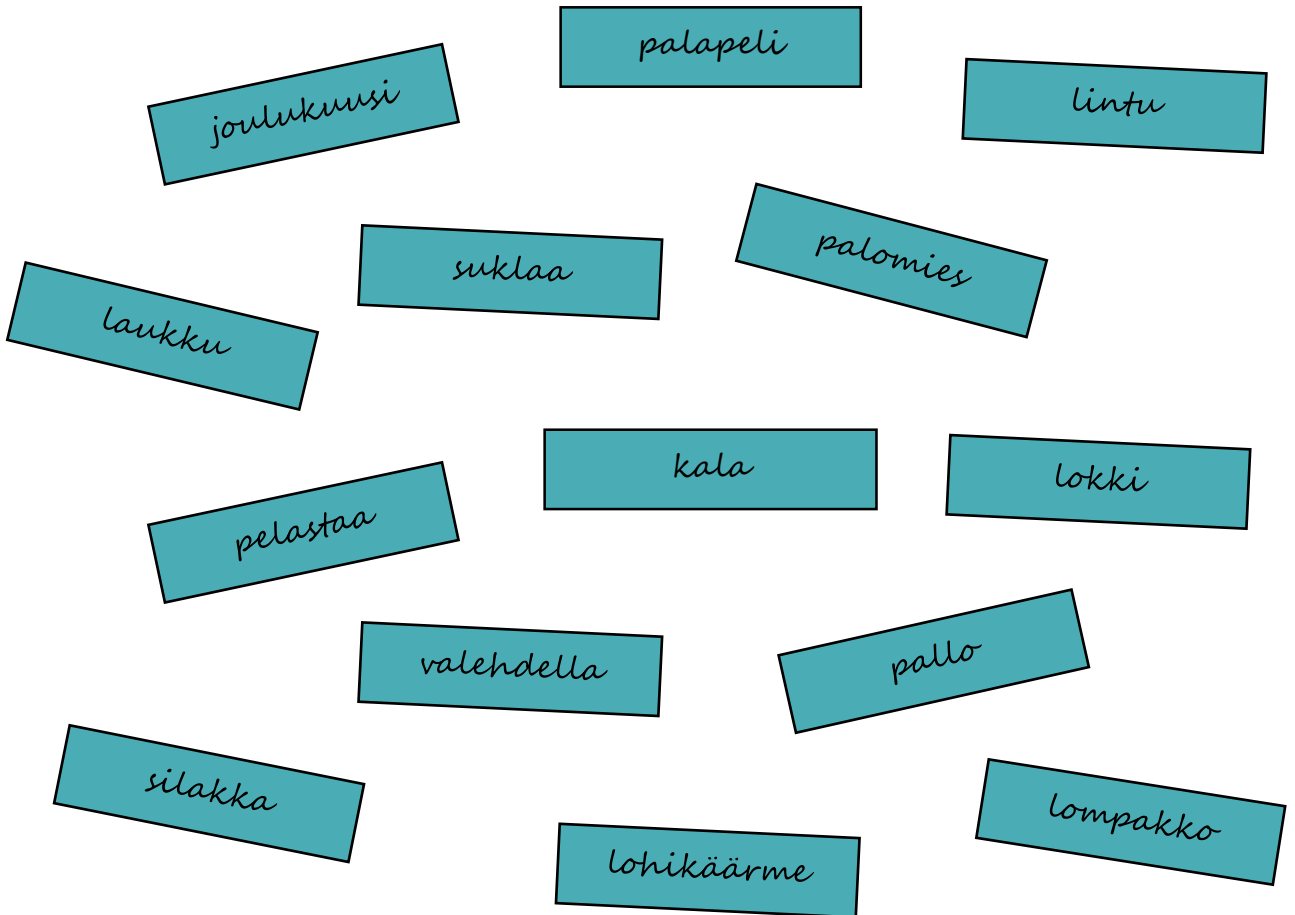
Kuunnelkaa, missä sanoissa kuuluu L-äänne. Aikuinen sanoo sanan, ja lapsi vetää viivan sanasta L-äänteeseen tai roskakoriin riippuen siitä, kuuluuko L-äänne vai ei.

kuppi, kissa, lounas, kilpikonna, opettaja,
lääkäri, palmu, t-paita, lamppu, kamera,
krokottiili, lehmä, juusto, kalkkuna

Harjoitus 2.

Aikuinen sanoo L-sanoja oikealla ja "väärällä" L-äänteellä (esim. korvaa L-äänteen J-äänteellä, jättää L:n pois tai työntää kielen pitkälle ulos suusta). Variaatioihin on hyvä ottaa mukaan lapsen tapa tuottaa äänne. Lapsi kuuntelee aikuisen tuotoksia ja arvioi, sanoiko aikuinen sanan oikein vai väärin.

L-äänteen muodostaminen

L-äännne muodostetaan kielen kärki yläetuhampaiden takana hammasvallin keskellä. Ilma tulee kielen molempia laitoja pitkin ja hampaiden väliin jää rako. Suujumppa on oleellinen osa L-harjoittelua, koska kieltä jumppaamalla vakautetaan alaleuka ja vahvistetaan kielen lihaksia ja niiden hallintaa.

Harjoitus 1.

Koskettakaa lusikalla hammasvallia tai laittakaa jugurttia tai jäätelöä yläetuhampaiden taakse. Anna lapsen hakea oikea paikka kielen kärjellä. Opetelkaa viemään kieli oikealle paikalle myös ilman kosketuksen tuomaa apua. Harjoittelu kannattaa alkuun tehdä peilin edessä, mutta peilin voi jättää pois kun se ei enää ole tarpeen.

Harjoitus 2.

Viekkää kieltä ylös ja alas sekä suunpielestä toiseen ilman että alaleuka liikkuu mukana. Harjoitelkaa alla olevilla ilmekorteilla, noppapapelillä, peilin edessä tai vaikka matkimispelinä aikuisen kanssa.

Avaa suu

Nosta kielenkärki hammasvallille

Pyyhi alahuuli kielellä

Nosta kielenkärki ylähuulelle

Ime posket lommolle ja vie huulet yhteen

Puhalla posket täyteen ilmaa

Pyyhi ylähuuli kielellä

Piilota alahuuli ylähampaiden taakse

Piilota ylähuuli alahampaiden taakse

LÄHTÖ

Näytä iloiselta

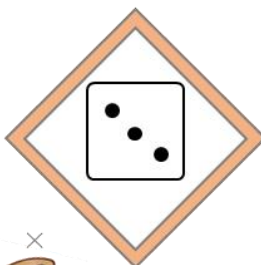
Nosta kieli
ylähuulelle

Liikuta kieli
sivulle

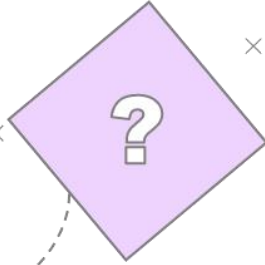
Etsi L-äänteen
paikka

Uusi
heittovuoro!

Liikuta kieli
sivulle

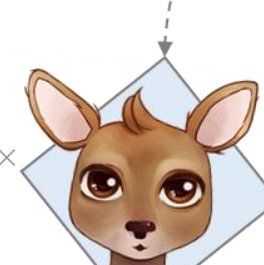
Keksi joku hassu
ilme. Jatka
oikopolulle!

Pese
etuhampaat
kielellä

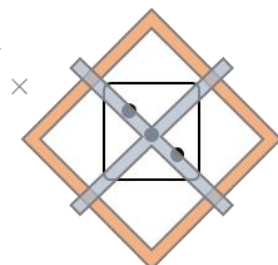
Täytä posket
ilmalla

Pyöristä huulet
O-asentoon

Työnnä kieli
poskea vasten

Odota yksi
heittovuoro

Etsi L-äänteen
paikka

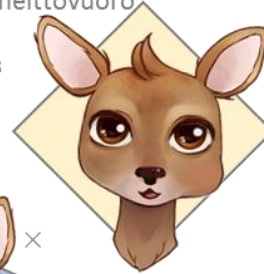
Liikuta kieltä
sivulta sivulle

Työnnä kieli ulos

Avaa suu

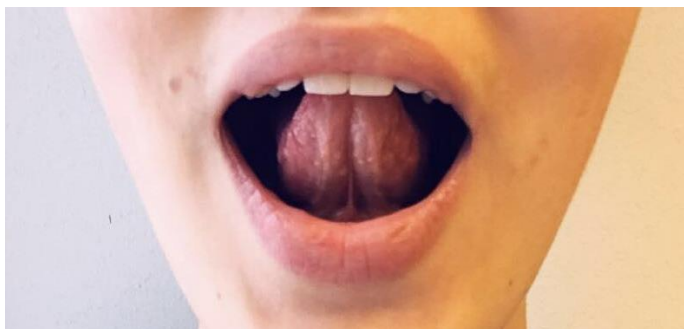
Työnnä kieli
poskea vasten

MAALI

©CB2018

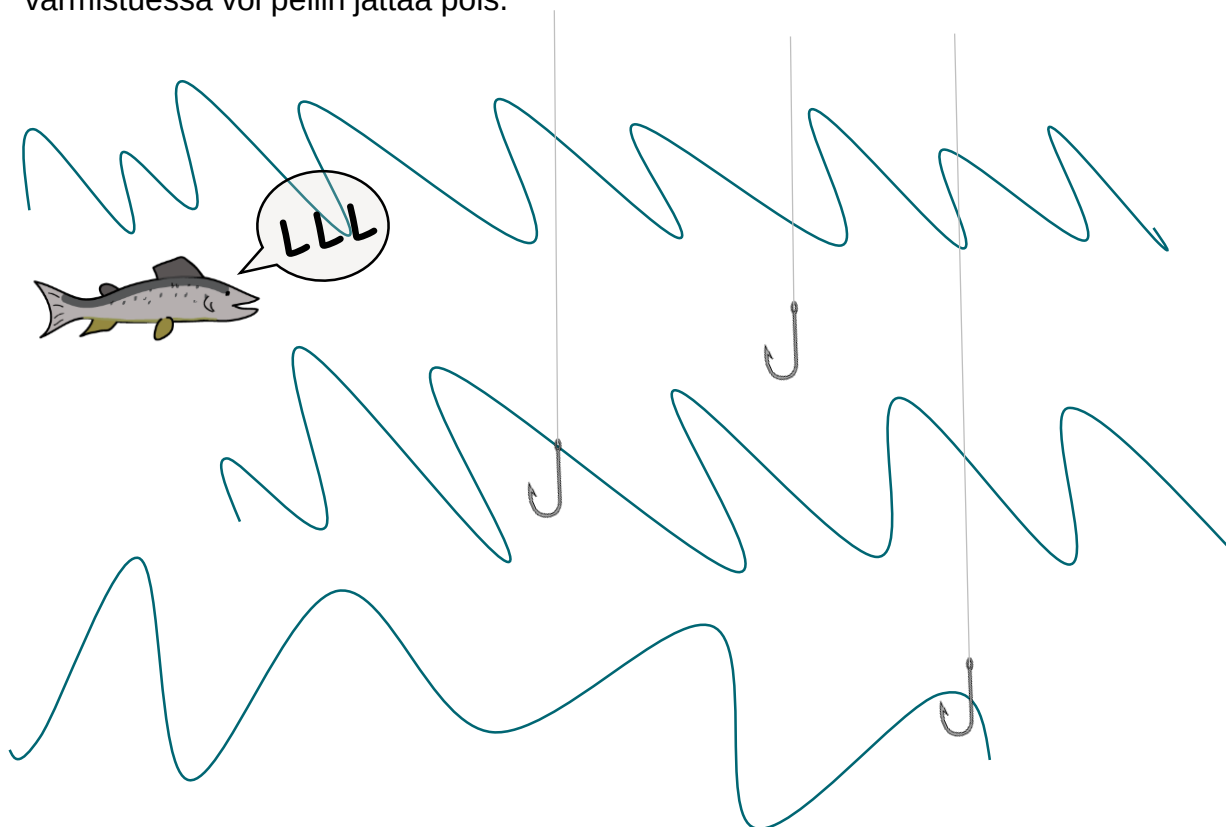
L-äänteen koti

Kun lapsi tietää missä L-äänteen tulisi ääntyä, pystyy viemään kielensä helposti hammasvallille ja tietää miltä L-äänen kuulostaa, ovat lapsella edellytykset L-äänteen muodostamiseen. Äänteen muodostamista on hyvä harjoitella peilin edessä yhdessä aikuisen kanssa. Tuottakaa ääntä vuorotellen ja kehu lasta kun ääni alkaa kuulostaa oikealta. Kun lapsi on löytänyt oikean äänteen, vahvistakaa sitä eri tilanteissa (esim. automaatoilla) ja peleissä (jokaisen askeleen kohdalla noppapelissä lapsi sanoo L-äänteen). Äänteen tulisi olla selkeä ja varma ennen kuin sitä aletaan yhdistellä muihin äänteisiin.

Harjoitus 1.

Lennart Lohi uiskentelee aallokossa tuottaen hienoa L-äännettä väistellen ongenkoukkuja. Harjoitus on hyvä tehdä alkuun peilin edessä, mutta äänteen varmistuessa voi peilin jättää pois.

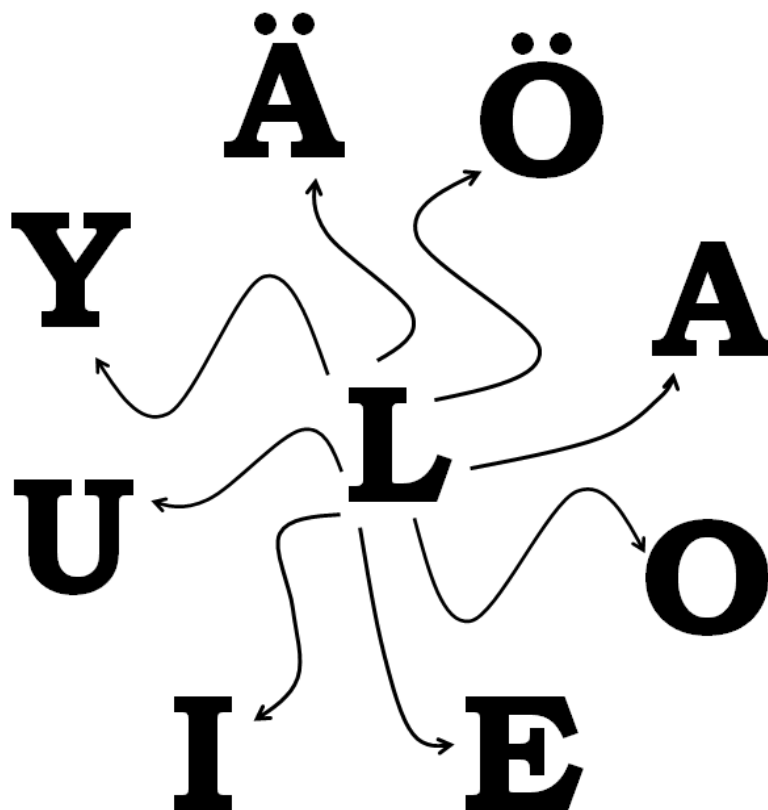

L-äänteen yhdistäminen vokaaliin

Kun lapsi osaa L-äänteen hyvin, voi sitä alkaa yhdistämään vokaaleihin.

Harjoitus 1.

Liu'uttakaa L-äännettä kohti vokaaleja vaihtaen hitaasti äänteen vokaaliksi (esim. "LLLLLLAAAA"). Piirtäkää sormella reitti L-kirjaimesta vokaaleihin, vaihtaessanne vokaaliin. Kun tämä onnistuu, katsokaa onnistuuko sama reitti toiseen suuntaan (esim. "AAAALLLLL").

Harjoitus 2.

Kun tavut alkavat onnistua, korvatkaa tutun laulun sanat lallattelulla. Voitte myös pelata arvausleikkiä. Kuka perheessä tunnistaa ensin, mitä laulua lapsi lallattelee?

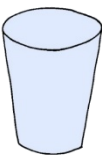
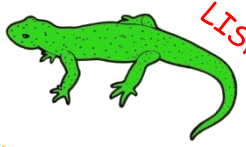
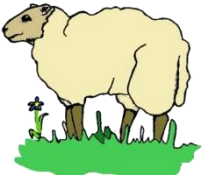

L-äänteen yhdistäminen sanoihin ja lauseisiin

Kun lapsi osaa yhdistää L-äänteen tavuihin, on aika siirtyä sisällyttämään äännettä sanoihin. On hyvä aloittaa sanoista, joissa L on ensimmäinen kirjain ja siirtyä sitten vaikeampiin äänneyhdistelmiin.

Harjoitus 1.

Hyppikää tavujonoa pitkin sanaan asti. Mikäli tehtävä on lapselle vaikea, voi myös sanan jonon päädyssä tavuttaa (esim. LI-LI-LI-LI-LI-LIN-TU). Hyppikää alla olevat sanat läpi ja keksikään sitten uusia L-alkuisia sanoja yhdessä. Kun sanojen tuotto tavujonon päätteeksi alkaa onnistua, voi alkuun lisättävien tavujen määrää vähentää.

LI	LI	LI	LI	LI		LINTU
LA	LA	LA	LA	LA		LASI
LU	LU	LU	LU	LU		LUSIKKA
LI	LI	LI	LI	LI		LIPPU
LA	LA	LA	LA	LA		LAIVA
LI	LI	LI	LI	LI		LISKO
LE	LE	LE	LE	LE		LEIPÄ
LA	LA	LA	LA	LA		LAMMAS

Harjoitus 2.

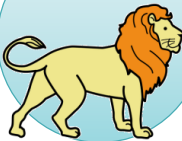
Kun tavujonoa ei enää tarvita, aletaan harjoitella äännettä sanojen alussa ja myöhemmin sanojen keskellä. Äänteen kuuluessa sanan keskellä voi tavuttaminen auttaa tuotossa. Voitte harjoitella alla olevilla peleillä tai keksiä itse uusia pelejä ja leikkejä, jossa L-sanoja tulee vastaan (esim. L-muistipeli tai Laiva on lastattu L-sanoilla).

LÄHTÖ

lintu

leijona

lahja

lentokone

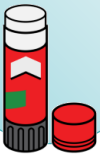
lusikka

Kuvallähde: papunet.net

**HEITÄ
UUDES-
TAAN**

liima

laukku

**OTA 2
ASKELTA
TAAKSE-
PÄIN**

linna

laakso

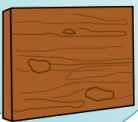

liekki

**HEITÄ
UUDES-
TAAN**

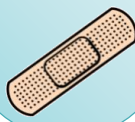
lauta

laatikko

laastari

leija

lohikäärme

**OTA 2
ASKELTA
TAAKSE-
PÄIN**

luistimet

MAALI

luuranko

lyijykynä

lehmä

lehti

luumu

LÄHTÖ

pal-lo

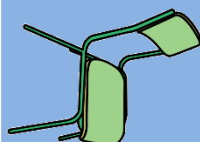
tut-ti-pul-lo

ka-la

maa-li

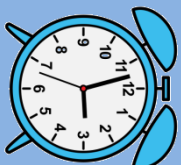
tuo-li

kaa-li

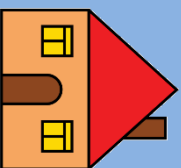
me-lo-ni

kel-lo

hil-lo

ta-lo

pil-li

nal-le

pöl-lö

kuu-la

pul-la

vii-li

pa-la-pe-li

me-la

MAALI

Harjoitus 3.

Sanatasolta on hyvä siirtyä lausetasolle, vasta kun sanat sujuvat ilman tavuttamista tai mallintamista. Lausetasolla L-äännettä on hyvä alkaa harjoitella harjoituslauseissa, loruissa ja lauluissa. Esimerkiksi Kirsi Kunnaksen Tunteellinen siili on hyvä harjoitteluloru.

Tunteellinen siili

*Oi, sanoi siili,
olen tunteellinen siili,
olen hyvä, kiltti, hellä.
Ja kelläpä, kellä
on vastaansanomista?
Se vain on surullista,
että piikkikuoren alla
siilin hellyys piili.*

*Oi, sanoi siili,
olen surullinen siili,
niin yksinäinen jotta!
Ja se on aivan totta:
Se yksinänsä eli
ja piikein piikitteli,
ja piikkikuoren alla
sitten itkeskeli.
•Kirsi Kunnas*

L-ääne arkipuheeseen

Kun lausetasonkin äänneharjoitukset sujuvat mutkattomasti, on aika saada uusi äänne arkipuheeseen. Tämä onnistuu alun perin harjoittelutuokioiden mittaisissa jaksoissa arjessa, jossa sovitaan, että lapsi käyttää ”oikeaa” L-äännettä. Hyviä tuokioita voi olla ruokailutilanteet, pelihetket tai automatkat. Näissä tilanteissa lapsi yrittää muistaa käyttää uutta äännettä ja aikuinen saa muistuttaa lasta äänteen unohtuessa. Joitain lapsia voi auttaa visuaalinen tuki, eli pöydälle laitetaan ”L-kortti”, siksi ajaksi kun L-äännettä harjoitellaan ja kortti poistetaan 10 minuutin jälkeen. Harjoitustuokioiden ulkopuolella ei kuitenkaan ole syytä muistutella lasta, vaan keskittyä puheen sanomaan. Äänne tulee siirtymään harjoitustuokioiden myötä arkipuheeseen pikkuhiljaa. Turha hoppuilu aiheuttaa vain turhautumista niin lapsessa kuin myös aikuisessa.

Hyviä harjoitteluhetkiä toivottavat Raaseporin puheterapeutit!

